

Г. Д. Жихар,
аспірант кафедри менеджменту організацій та управління проектами,
Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М. Потебні
Запорізького національного університету
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-7185-2887>

DOI: 10.32702/2306-6814.2026.5.375

ПОЛІТИЧНА КОМУНІКАЦІЯ ЯК ЧИННИК ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

G. Zhikhar,
Postgraduate Student of the Department of Management of Organizations and Project Management,
Y.M. Potebnia Engineering Educational and Scientific Institute of Zaporizhzhia National University

POLITICAL COMMUNICATION AS A FACTOR IN THE INFORMATION AND ANALYTICAL SUPPORT OF PUBLIC AUTHORITY

У статті розглянуто політичну комунікацію як важливий чинник інформаційно-аналітичного забезпечення державної влади. Відзначено зростання ролі знань та інформації у сфері публічного управління на політико-управлінському рівні, що постає одним із ключових напрямів можливої політичної модернізації України в повоєнний період.

Обґрунтовано, що феномен політичної комунікації характеризує не лише джерела інформаційних контактів, а передусім унікальний тип комунікативного процесу як особливий спосіб організації соціальних взаємовідносин. У роботі проаналізовано низку моделей політичної комунікації в контексті ролі політико-управлінської еліти, яка здійснює владні повноваження не безпосередньо, а через проміжні ланки — бюрократичний апарат і засоби масової комунікації.

Підкреслено, що в сучасних умовах, особливо в умовах війни, відбувається трансформація місця й ролі комунікації у політико-управлінських процесах. У цьому контексті доведено, що управління є раціонально організованим, функціонально структурованим процесом, спрямованим на цілеспрямоване розв'язання конкретних завдань.

У ході дослідження аргументовано, що найбільш продуктивним є підхід до визначення політичного та державного управління з позицій інформаційно-комунікативної парадигми, у межах якої влада розглядається як глобальний процес багаторазово опосередкованої та ієрархізованої соціальної взаємодії, що регулює суспільні конфлікти та інтегрує людську спільноту. Синтез знань, інформації та комунікації (або знань і комунікації, оскільки інформація є складовою комунікації) становить онтологічне ядро будь-якого суспільства.

Інформаційні ресурси доцільно розглядати як такі, що складаються з двох основних компонентів: по-перше, даних (зокрема статистичних) і відомостей про події та явища — тобто того, що на рівні суспільної свідомості визначається як інформація; по-друге, інтелектуального інструментарію їх обробки та трансформації у ресурс для розроблення й реалізації політичних рішень.

Зроблено висновок, що процес публічного управління спрямований на виконання та практичну реалізацію законів і політики, проголошених вищими органами публічної влади, і передусім пов'язаний із формуванням та впровадженням відповідних державних програм.

The article examines political communication as a significant factor in the information and analytical support of public authority. The growing role of knowledge and information in the field of public administration at the political-managerial level is emphasized, which constitutes one of the key directions for the possible political modernization of Ukraine in the post-war period.

It is substantiated that the phenomenon of political communication characterizes not merely the sources of informational contacts but primarily a unique type of communicative process as a specific mode of organizing social relations. The study analyzes a number of models of political communication in the context of the role of the political and managerial elite, which exercises power not directly but through intermediary structures — the bureaucratic apparatus and the mass media.

It is highlighted that under contemporary conditions, especially in times of war, the place and role of communication in political and administrative processes are undergoing transformation. In this context, governance is demonstrated to be a rationally organized and functionally structured process aimed at the purposeful resolution of specific tasks.

The research argues that the most productive approach to defining political and public administration is grounded in the information-communication paradigm, within which power is viewed as a global process of multiply mediated and hierarchically structured social interaction that regulates social conflicts and integrates the human community. The synthesis of knowledge, information, and communication (or knowledge and communication, since information constitutes a component of communication) forms the ontological core of any society.

Information resources may be conceptualized as consisting of two main components: first, data (including statistical data) and information about events and phenomena — that which is commonly understood as information at the level of public consciousness; and second, the intellectual instruments for processing and transforming such data into a resource for the development and implementation of political decisions.

It is concluded that the process of public administration is aimed at the execution and practical implementation of laws and policies proclaimed by the highest public authorities and is primarily associated with the development and implementation of relevant state programs.

Ключові слова: інформаційно-аналітична діяльність, публічне управління інформаційною сферою, політико-управлінська еліта, інформаційна політика, інформаційне суспільство.

Key words: information and analytical activity, public administration of the information sphere, political and managerial elite, information policy, information society.

ПОСТАНОВКА НАУКОВОЇ ПРОБЛЕМИ

Створення оптимального стану для публічного управління в умовах тектонічних змін, що відбуваються сьогодні у світі, і, як наслідок, у сучасному українському соціумі, практично неможливе без опанування нових інформаційних технологій як найважливішого інструменту засвоєння знань та інформації. Стає очевидним, що політичне майбутнє країни й соціуму тісно пов'язується з їхнім інформаційним розвитком.

Безпрецедентне зростання ролі знань та інформації у сфері публічного управління на політико-управлінському рівні є одним із ключових напрямів можливої політичної модернізації країни у повоєнний період. Надати цьому процесу цілеспрямованості, раціональності та більшої ефективності можливо шляхом розроблення й реалізації науково обгрунтованої інформаційної політики держави.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ, В ЯКИХ БУЛО ЗАПОЧАТКОВАНО РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМИ

Проблема інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів публічної влади стали об'єктом дослідження фахівців та практиків з публічного управління, та інших напрямків гуманітарного розвитку. Дослідженням різних аспектів формування системи інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів публічної влади займалися провідні вітчизняні фахівці, зокрема: Т. Ганцюк, С. Григораш, О. Дегтяр, І. Карпенко.

Окремі аспекти інформаційно-аналітичного забезпечення управлінської діяльності органів публічної влади розглянуто у працях І.В. Рейтеровича, В.В. Степанова, С.О. Телешуна, О.Р. Титаренка та Н.П. Чалої.

Але станом на сьогодні залишається низка актуальних питань щодо підвищення якості та ефективності інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів публічної влади та ролі політичної комунікації в цьому процесі, трансформації публічного управління загалом, що зумовило вибір теми даної статті.

МЕТА СТАТТІ

Виходячи з цього метою статті є вивчення деяких аспектів публічного управління інформаційно-аналітичної діяльності органів державної влади.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Феномен політичної комунікації описує не універсальний, а унікальний тип комунікативного процесу, якому притаманні власні джерела інформаційних контактів, — особливий тип організації соціальних взаємовідносин. Такий підхід дає змогу висвітлити онтологічні засади комунікативних процесів у політичній сфері суспільного життя [1, с. 88].

Загалом політичну комунікацію, зокрема інформаційно-аналітичну діяльність, можна визначити як процес інформаційного обміну між політичними акторами, що здійснюється в ході їхніх формальних і неформальних взаємодій.

Сутнісною стороною політико-комунікаційних процесів є передача, переміщення та обіг політичної інформації — тих відомостей, якими в процесі різноманітних практик обмінюються (збирають, опрацьовують, поширюють і використовують) "джерела" та "споживачі" — індивіди, соціальні групи, верстви, класи, що взаємодіють у суспільстві. Політична інформація становить сукупність знань і повідомлень про явища, факти, події політичної сфери суспільства. За її допомогою передається політичний досвід, координуються зусилля людей, відбувається їхня політична соціалізація й адаптація, структурується політичне життя [1, с. 90].

Важливим аспектом політичної комунікації є смисловий вимір взаємовідносин між суб'єктами політики шляхом обміну інформацією в процесі боротьби за владу або її здійснення.

З використанням різних комунікативних моделей передаються три основні типи політичних повідомлень: спонукальні (наказ, переконання); власне інформативні (реальні або вигадані відомості); фактичні (відомості, пов'язані з установами і підтриманням контакту між суб'єктами політики).

Окрім типів політичних повідомлень, у системі виділяють:

- інформаційну (її головний зміст полягає в поширенні необхідних знань про елементи політичної системи та їх функціонування);
- регулятивну (дає змогу виробити оптимальний механізм взаємодії як між елементами політичної системи, так і між політичною системою та громадянським суспільством);
- політичної соціалізації (сприяє становленню важливих і необхідних норм політичної діяльності та політичної поведінки);
- маніпулятивну (сприяє формуванню певної громадської думки з найбільш важливих політичних проблем);

— діалогову (спрямовану на формування конструктивного дискурсу в системі "суспільство — влада").

У структурі політичної комунікації можна виокремити як змістовний, ідеальний елемент, так і формальний, матеріальний (канали, засоби).

Політична, як і будь-яка інша комунікація, передбачає наявність комунікатора, повідомлення, певного каналу або засобу передавання та, зрештою, отримувача інформації. При цьому під засобами політичної комунікації ми розуміємо певні організації та інститути, що функціонують у межах соціальної й політичної систем, за допомогою яких здійснюється процес обміну інформацією.

Розрізняють два види політичної комунікації: горизонтальну, коли комунікація здійснюється між відносно близько розташованими інституційними компонентами або соціальними акторами (між різними елітними угрупованнями чи між рядовими громадянами, що взаємодіють у масових акціях), і вертикальну, коли відносини встановлюються між різними ієрархічними рівнями політичної структури [1, с. 91].

Наприклад, це відбувається у разі висунення вимог різними групами електорату до уряду, проголошення політичними партіями декларацій щодо корекції курсу соціальної політики. Під час дослідження еволюції способів політичної комунікації основний акцент робиться на аналізі комунікативних відносин між тими, хто управляє, і тими, ким управляють.

У низці моделей політичної комунікації привертає увагу роль політико-управлінської еліти, яка здійснює свою владу над рештою суспільства не безпосередньо, а через проміжні ланки — бюрократичний апарат і засоби масової комунікації [2, с. 116].

Політична комунікація поєднує в собі універсальні, загальносоціальні та власне політичні або галузеві риси.

Перший рівень властивостей відображає параметри інформаційних взаємодій, спільні як для живої, так і для неживої природи (наявність взаємодіючих сторін, каналів зв'язку, перешкод у трансляції повідомлень). Загальносоціальні характеристики політичної комунікації, надаючи взаємодіючим сторонам чіткі рольові окреслення (комунікатора і реципієнта), запроваджують особливі комунікативні одиниці спілкування (тексти) та демонструють принципове значення для налагодження взаємних контактів усвідомлених форм сприйняття інформації.

Остання інтерпретується як передумова гіпотетично можливого осмисленого контакту між політичними акторами; іншими словами, постулюється відсутність прямого зв'язку між інформацією, що отримується, й тією, що засвоюється.

Критерієм соціальності політичної комунікації виступає "відповідь" реципієнта, поява "вторинної інформації", породженої повідомленням комунікатора і такої, що встановлює осмислений контакт між ним і реципієнтом. Оскільки ж у соціальній сфері комунікація можлива лише за наявності відповідних взаємних інтересів, її слід відрізнити від "квазікомунікації", за якої сторони лише формально залучені до інформаційного обміну й не прагнуть до взаєморозуміння.

Втім це не означає, що політичні комунікації обов'язково передбачають зворотний зв'язок, на чому на-

полягав М. Дефлер, виходячи з самого факту розрізнення смислів первинного повідомлення та "відповіді" реципієнта [3, с. 53—54].

У цьому зв'язку навряд чи можна повністю погодитися з позицією низки авторів, які вбачають відмінність між комунікацією та інформаційними процесами в тому, що комунікація — це відносини суб'єкта з суб'єктом із наявністю зворотного зв'язку, двоспрямованого зв'язку, здійснюваного в режимі діалогу, тоді як інформаційні процеси є односпрямованими й діалог у них не є обов'язковим.

В історії та на практиці виявляється чимало прикладів "уніполярної" комунікативної взаємодії, коли влада лише інформує масу пасивних і зайнятих власними приватними проблемами індивідів або ухвалює політичні рішення, реалізація яких не асоціюється у свідомості людей з їхніми власними інтересами.

У сучасних умовах, особливо в умовах війни, можна з упевненістю констатувати зміну місця й ролі комунікацій у політико-управлінських процесах. Водночас, на нашу думку, цей феномен ще не знайшов достатнього висвітлення в науковій літературі.

Так, низка західних учених і досі критикує "утопію комунікації", вбачаючи її витоки в піднесенні авторитарних ідеологій і ксенофобії, та інтерпретує нові інформаційні явища в дусі традиційної ідеологічної концепції розвитку суспільства [4; 5].

Подібний підхід притаманний і деяким вітчизняним теоретикам, які за звичкою розглядають політичні комунікації як своєрідну сполучну тканину політики й управління і доволі часто — як суто технологічний процес [6, с. 57; 7, с. 214—215].

Ще більш традиційного погляду дотримуються ті дослідники, які не лише ігнорують природу сучасних зрушень в інформаційній сфері, а й намагаються інтерпретувати найскладніші інформаційно-комунікативні взаємозв'язки з жорстко ідеологічних позицій, оцінюючи зміни, що відбуваються, у межах конфронтаційної парадигми та семантики.

Дослідження форм осмислення й конструювання політичної реальності передбачає вивчення комунікативних засад політичного простору, ролі інформації в структуризації цього простору. Індивідуальна або групова політична позиція визначається не лише інституційною чи рольовою належністю, а й когнітивно-оцінними кодами (схемами класифікації), необхідними для розуміння смислу політичних дій.

Політична ідентичність виявляється як когнітивна структура уявлень політичних агентів про самих себе; при цьому такі уявлення, хоча й пов'язані з позиціями поля політики та управління, однак не є їх повною копією.

За допомогою зазначених схем "агенти класифікують самих себе й дають змогу бути класифікованими"; вони виступають своєрідними інкорпорованими "моделями" або "програмами" політичних практик, певними значеннями політичних установок, що в результаті соціалізації та засвоєння політичного досвіду стали особистісними властивостями.

Подібне структурування політичної дійсності передбачає зміну акцентів в інтерпретації владних відносин. Це дає змогу вийти за межі доволі поширених тракту-

вань влади лише як "здатності суб'єкта забезпечити підпорядкування об'єкта", що ускладнюють специфікацію політичних явищ.

В умовах недостатньої розвиненості структур громадянського суспільства, а в Україні це додатково пов'язано з бойовими діями, у влади (передусім виконавчої) з'являється можливість надмірної концентрації повноважень у сфері управління, що зумовлює згортання діалогової взаємодії та знижує ступінь впливу інститутів громадянського суспільства на ухвалення управлінських рішень.

Визначаючи концептуальні підходи до аналізу публічного управління, ролі й місця державної служби в системі "суспільство — влада", важливо виокремити сутнісні характеристики влади як соціально-політичного феномена, а також окреслити співвідношення політичного та публічного управління.

Пошуки нової раціональності у сфері владних відносин і водночас усвідомлення меж раціональності, всеохоплюваності, невикорінюваності влади та напружена увага до людини як до суб'єкта й об'єкта підпорядкування стали сьогодні однією з підстав формування значної кількості концепцій, умовно об'єднаних префіксом "пост-".

Т. Парсонс трактував владу як "узагальненого посередника" в соціальному (політичному) процесі [8, с. 15], а К. Дойч визначав владу як аналог грошей в економічному житті або як "платіжний засіб" у політиці, що спрацьовує там, де відсутнє добровільне узгодження дій [9, с. 549].

Для марксистських поглядів, що належать до цього напрямку, характерним є розуміння політичної влади як функції соціального апарату певного класу, який формує суспільні відносини, що зумовлюють його здатність нав'язувати свою волю іншому класу (або суспільству загалом) і тим самим забезпечувати власне соціальне панування.

Системний підхід до визначення сутності влади найяскравіше виявлений у постструктуралістських теоріях (П. Бурдьє [9], М. Фуко [10]). В останніх варіантах влада інтерпретується як певна модальність спілкування, "відношення відносин", споконвічно притаманне всьому соціальному, не локалізоване в просторі й таке, що не може належати жодному з конкретних суспільних суб'єктів.

М. Фуко зазначав, що "влада всюдишча не тому, що вона охоплює все, а тому, що вона походить звідусіль" [10, с. 97]. За такого підходу влада, по суті, ототожнюється не лише з усіма політичними, а й із усіма соціальними відносинами загалом. Ані в суспільстві, ані в політиці не визнається нічого такого, що могло б виходити за межі влади.

Згідно з ідеями М. Фуко, соціальні та політичні інститути є не джерелом панування над людьми, а, навпаки, кінцевим результатом реалізації різноманітних форм панування [10, с. 114].

У цьому контексті управління є більш раціональним процесом, тобто функціонально організованим і таким, що цілеспрямовано розв'язує конкретні завдання.

На нашу думку, більш продуктивним є підхід до визначення політичного та державного управління з позицій інформаційно-комунікативного підходу, в межах якого

влада розглядається як глобальний процес багатозово опосередкованого й ієрархізованого соціального спілкування, що регулює суспільні конфлікти та інтегрує людську спільноту. Синтез знань, інформації та комунікації або знань і комунікації (оскільки "інформація" входить до "комунікації") становить онтологічне ядро будь-якого суспільства.

Французький філософ постмодернізму Ж. Бодріяр сформулював комунікативний закон, згідно з яким "маси" несуть у собі "електрику соціального й політичного" [11, с. 32]. Він доводить, що маса постає такою, що коливається між апатією, пасивністю та нестримною спонтанністю. Проте в "маси" завжди зберігається потенційна енергія, запас соціальної активності: сьогодні маса — мовчазний об'єкт; завтра ж, коли вона візьме слово й перестане бути "мовчазною більшістю", — головна дійова особа історії" [11, с. 44]. І саме інформація є тією безоднею, "у якій зникає сенс". "Яким би не був її зміст — політичним, педагогічним, культурним, — саме вона покликана передавати сенс, утримувати маси в полі сенсу".

Інший французький соціолог П. Бурдьє зазначав: "Відносна незалежність політичних поглядів читачів від політичних тенденцій їхніх газет виникає тому, що, на відміну від політичної партії, газета постачає інформацію, яка не є повністю політичною (у вузькому значенні, зазвичай приписуваному цьому слову)" [12, с. 238]. П. Бурдьє безпосередньо пов'язує владу і слово: "Символічна влада є владою, що передбачає визнання, тобто незнання факту насильства, яке вона здійснює". Саме політика є тим винятковим простором, де символічна діяльність, здійснювана за допомогою знаків, є найбільш ефективною та здатною продукувати соціальні феномени [19, с. 243].

Теорія комунікативної дії Ю. Габермаса, його "дискурси" "комунікативного розуму" та теорія соціальної дії [13], комунікативно-пропагандистські правила "колективної поведінки" Г. Блумера [14], переконливі докази Н. Лумана щодо комунікативної природи влади та влади як засобу комунікації; "метаморфози влади" та її інформаційна складова в концепції Е. Тоффлера [15]; уявлення про комунікацію як чинник формування натовпу. У всьому цьому різноманітті свого розвитку набули ідеї Н. Вінера, які сформували парадигмальну основу "науки про комунікацію", точніше — науки про "соціальну інформацію та комунікацію" [16].

У контексті інформаційно-комунікативного підходу політичне управління розуміється як "функціонування в суспільстві таких політичних механізмів, у яких суб'єкти й об'єкти пов'язані відносинами управління, влади та зворотного зв'язку. До них належать відносини політичної влади й політичного зворотного зв'язку, що виникають у межах публічного управління, а також відносини підпорядкування в інших організаційних структурах суспільства, включених у політичний процес" [16, с. 98—99].

У політичному управлінні компонентом прямого зв'язку — впливу керуючої підсистеми на керовану — є влада. До керованої підсистеми застосовним є поняття суб'єкта, і в політичній владі суб'єкт управління одночасно стає й об'єктом політики. Здійснення політичної влади і є політикою. Одним зі способів реалізації зво-

ротного зв'язку виступає інформаційно-аналітичне забезпечення політичного управління. На його основі суб'єкт ухвалює управлінське рішення та надсилає коригувальну інформацію, приводячи об'єкт в оптимальний стан [16, с. 116—117].

Становлення громадянського суспільства та правової держави в повоєнній Україні, рух у напрямі постбюрократичної держави нерозривно пов'язані зі зміною принципів організації й функціонування органів державної влади.

Останнім часом широкого визнання набула теорія сервісної держави, згідно з якою держава розглядається передусім як постачальник послуг, споживачами яких є інститути громадянського суспільства, громадяни, бізнес. Водночас виникає потреба принципової зміни системи та принципів діяльності органів державної влади; дедалі частіше для визначення сучасних завдань публічного управління використовується термін "державний менеджмент", чим акцентується потреба в сучасних технологіях і зростаюча роль ринкових відносин у державному секторі [16, с. 322—324].

Перехід до державного менеджменту означає відхід від традиційного інституційного підходу в бік вивчення реально діючих процедур управління, програмно-цілового та процесного підходів. Менеджеризм у своїй основі ґрунтується на таких концептуальних принципах:

- орієнтації на клієнта, включно з розширенням зони відповідальності органів державної влади та службовців;

- оцінюванні діяльності державних структур, орієнтації на досягнення результатів, модернізації бюджету, системи управління персоналом і системи контролю, що передбачають персональну відповідальність за якість роботи, встановлювану через оцінку результатів діяльності;

- приватизації окремих напрямів державної діяльності агентствами, децентралізації управління, розширенні інноваційних методів управління.

ВИСНОВКИ

Таким чином значення інформаційних ресурсів у процесі управління підкреслює той факт, що сам цей процес може бути представлений як процес збирання інформації та її аналітичної обробки. Знання як ресурс влади становлять не лише певний огляд інформації, а й систему організації цієї інформації, що дає змогу за потреби користуватися її конкретною частиною, а головне — знання виступають як сукупність інструментів обробки будь-якої інформації.

Інформаційні ресурси можна уявити як такі, що складаються з основних компонентів: по-перше, даних (наприклад, статистичних), відомостей про події, явища — усього того, що на рівні суспільної свідомості й називається інформацією; по-друге, інтелектуального інструментарію обробки цих даних і відомостей із перетворенням їх на ресурс для розроблення та реалізації політичного рішення.

Процес публічного управління спрямований на виконання та втілення в життя ухвалених законів і політики, проголошеної вищою публічною владою, і пов'язаний насамперед із формуванням та реалізацією необхідних державних програм.

Література:

1. Акаймова А. Політична комунікація як процес взаємодії політичних суб'єктів. Політичний менеджмент. 2011. № 1. С. 87—91.
2. Крюков О. І. Політико-управлінська еліта України як чинник державотворення: монографія / за наук. ред. Е. А. Афоніна. Київ: Вид-во НАДУ, 2006. 252 с.
3. De Fleur M. Theories of Mass Communication. N.Y.: David McKay Company Ltd., 1972. 368 p.
4. Bourdieu P. Distinction. A social critique of the judgement of taste. London, 1994.
5. Dance F. The Concept of Communication. Journal of Communication. 1970. № 20. P. 201—210.
6. Вовканич С. Глобалізація інформаційного простору та соціогуманістичний імператив нового тисячоліття. Збірник праць кафедри української преси. 2000. Вип. 3. С. 53—59.
7. Етнополітичні чинники консолідації сучасного українського суспільства / ред. кол. О. Рафальський, В. Войналович, М. Рябчук. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2020. 336 с.
8. Кондов К. В. Концепція соціального контролю в теорії соціальних систем Толкотта Парсонса. Український соціум. 2017. Вип. 3, № 62. С. 9—19. <https://doi.org/10.15407/socium2017.03.009>.
9. Дойч К. Народи, нації та комунікація. Націоналізм. Антологія / упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. Київ: Смолоскип, 2000. С. 546-566.
10. Фуко М. Наглядати й карати: народження в'язниці / пер. з фр. П. Тарашук. Київ: Основи, 1998. 392 с.
11. Бодріяр Ж. Символічний обмін і смерть / пер. Л. Кононовича. Львів: Кальварія, 2004. 376 с.
12. Bourdieu Pierre. Distinction: A social critique of the judgement of taste. Harvard University Press. 1984. 614
13. Габермас Ю. Комунікативна дія і дискурс — дві форми повсякденної комунікації. Першоджерела комунікативної філософії / пер. з англ. Л. А. Ситниченко. Київ: Либідь, 1996. С. 84—90.
14. Ковалевський В. Блумер Герберт. Політична енциклопедія / редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. Київ: Парламентське видавництво, 2011. С. 68.
15. Тоффлер Е. Третя Хвиля / пер. з англ. А. Євса. Київ: Вид. дім "Всесвіт", 2000. 480 с.
16. Wiener Norbert. Cybernetics or Control and Communication in the Animal and the Machine. Paris-Cambridge, Mass., 1948. 194 p.
- the new millennium", Collection of works of the Department of Ukrainian Press, vol. 3, pp. 53—59.
7. Rafalsky, O., Voynalovich, V., and Ryabchuk, M. (2020), Etnopolitychni chynnyky konsolidatsii suchasnoho ukrainskoho suspilstva [Ethnopolitical factors of consolidation of modern Ukrainian society], I.F. Kuras Institute of Physics and Technology of the National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
8. Kondov, K.V. (2017), "The concept of social control in Talcott Parsons' social systems theory", Ukrainian Society, vol. 3, no. 62, pp. 9—19. <https://doi.org/10.15407/socium2017.03.009>.
9. Doich, K. (2000), "Peoples, nations and communication", Nationalism. Anthology, pp. 546—566, Smolokyp, Kyiv, Ukraine.
10. Foucault, M. (1998), Nahliadaty y karaty: narodzhennia viaznytsi [To supervise and punish: the birth of the prison], Osnovy, Kyiv, Ukraine.
11. Baudrillard, J. (2004), Symvolichnyi obmin i smert [Symbolic Exchange and Death], Kalvariya, Lviv, Ukraine.
12. Bourdieu, Pierre. (1984). Distinction: A social critique of the judgement of taste, Harvard University Press, Cambridge, USA.
13. Habermas, Ju. (1996), Komunikativna diia i dyskurs — dvi formy povsiakdennoi komunikatsii [Communicative action and discourse — two forms of everyday communication], Sources of communicative philosophy, pp. 84—90, Lybid, Kyiv, Ukraine.
14. Kovalevskiy, V. (2011), Bloomer Herbert, Political Encyclopedia, pp. 68, Parlament Publishing House, Kyiv, Ukraine.
15. Toffler, E. (2000), Tretia Khvyliya [The Third Wave], Vsesvit Publishing house, Kyiv, Ukraine.
16. Wiener, Norbert. (1948), Cybernetics or Control and Communication in the Animal and the Machine, Mass, Paris-Cambridge, French.

Отримано редакцією журналу / Received: 20.02.26

Процеженовано / Revised: 02.03.26

Схвалено до друку / Accepted: 10.03.26

References:

1. Akaïmova, A. (2011), "Political communication as a process of interaction between political subjects", Politychnyi menedzhment, vol 1, pp. 87—91.
2. Kriukov, O.I. (2006), Polityko-upravlinska elita Ukrainy yak chynnyk derzhavotvorennia [The political and administrative elite of Ukraine as a factor in state formation], Vydavnytstvo NADU, Kyiv, Ukraine.
3. De Fleur, M. (1972), Theories of Mass Communication, David McKay Company Ltd, N.Y., USA.
4. Bourdieu, P. (1994), Distinction. A social critique of the judgement of taste. London, UK.
5. Dance, F. (1970), "The Concept of Communication", Journal of Communication, vol. 20, pp. 201—210.
6. Vovkanych, S. (2000), "Globalization of the information space and the socio-humanistic imperative of

<https://nayka.com.ua>

Електронне фахове видання

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток

Виходить 12 разів на рік

включено до переліку наукових фахових видань України
з питань **ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**
(Категорія «Б»)

Наказ Міністерства освіти і науки України
від 28.12.2019 №1643

Спеціальність 281

e-mail: economy_2008@ukr.net

 viber: +38 050 3820663